

Nr 333.

Av herr **Wagnsson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag rörande höjning av övertidsersättningen till statstjänstemän.

I proposition den 8 oktober 1943 (nr 360) har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till provisorisk höjning av den övertidsersättning, som må utgå jämlikt 26 § 1 mom. civila avlöningsreglementet. Förslaget innebär, att de nu gällande ersättningsbeloppen skola från och med den 1 januari 1944 förhöjas med 15 procent.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag grundar sig på en inom finansdepartementet utarbetad promemoria i ämnet. Däri framhålls, att de förhållanden, som legat till grund för bestämmandet av övertidsersättningens belopp i civila avlöningsreglementet, ändrats icke blott genom stegringen i levnadskostnaderna utan även därigenom, att övertidsarbetet på vissa områden, till stor del i följd av krisläget, tagit starkt ökad omfattning. Sistnämnda omständighet måste enligt promemorian tillmätas särskild betydelse. Det har fördenskull ifrågasatts ett tillägg till den nuvarande övertidsersättningen, vilken emellertid »med beaktande av olika på frågan inverkan omständigheter» lämpligen borde kunna fastställas till 15 procent av ersättningens nuvarande belopp.

Det torde kunna antagas, att man vid avvägningen av det sålunda föreslagna procenttillägget har ansett förhöjningen av övertidsersättningen böra bringas i närmaste överensstämmelse med det å tjänstemännens avlöningar f. n. utgående *kristillägget* (= 16 procent). I enlighet med vissa av 1936 års lönekommitté gjorda principuttalanden rörande övertidsersättningarnas lämpliga storlek har däremot någon uppräknings av övertidsersättningens nuvarande belopp med hänsyn till det nu gällande *rörliga tillägget* (15 procent) icke ansetts böra ifrågakomma. Ersättningen för övertidstjänstgöring skulle alltså i enlighet med förslaget tillerkännas endast ungefär hälften så stor »kompensation» som de normala tjänstemannalönerna.

Vid bedömandet av hithörande spørsmål bör ihågkommas, att övertidsersättningens grundbelopp — trots den år 1939 genomförda förbättringen av dessa ersättningar — ligga på en låg nivå i förhållande till den ordinarie arbetslönen. Detta har förklarats sammanhänga med att den statliga övertidsersättningen icke är avsedd att utgöra en i analogi med praxis på den enskilda arbetsmarknaden beräknad timlön utan snarare ett med hänsyn till den begränsade förekomsten av övertidsarbetet avvägt *tillägg* till övriga löneförmåner. Inom andra arbetsområden är det däremot vanligt, att tim-

ersättningen för förekommande övertidsarbete utgår med avsevärt högre belopp än lönen, per timme räknat, för normal arbetstid. Särskilt tydligt framträder denna tendens inom de kollektivavtalsreglerade yrkesområdena, där övertidsersättningen ofta fastställts till 50 procent (å sön- och helgdagar 100 procent) av den ordinarie timlönen, varjämte här också för övertidstimmarna beräknas rörligt tillägg enligt ramavtalet (nu 20,7 procent). Även för Stockholms stads tjänstemän äro övertidsersättningarna genomgående högre än för statens befattningshavare i motsvarande ställning (lägsta timersättningen 2 kr. mot 1:30 kr. enligt civila avlöningsreglementet).

Vid utmätandet av de nu gällande övertidsersättningsbeloppen i avlöningsreglementet utgick man som antytts ifrån, att å dessa belopp icke skulle beräknas något rörligt tillägg. Ej heller har därå utgått något kristillägg. Den disproportion, som redan från början förelåg mellan övertidsersättningen och den ordinarie avlöningen, har sålunda undergått en väsentlig skärpning sedan år 1939. En jämkning uppåt av övertidsersättningen är uppenbarligen påkallad. I det föreliggande förslaget har emellertid den ifrågasatta förhöjningen, som nämnts, begränsats till 15 procent av de nu gällande beloppen. Därmed skulle, såsom påpekas i ett särskilt uttalande av en ledamot i allmänna lönenämnden, övertidsersättningen, med tillägg av förhöjningen, endast uppgå till ett belopp, ungefärligen motsvarande timlönen i *begynnelseklassen* i varje lönegrad. Att man stannat därvid och sålunda velat medgiva endast ungefär hälften så stor compensation som i fråga om de vanliga avlöningarna torde sammanhänga med den uppfattning, som kommit till uttryck i avlöningsreglementet, nämligen att å övertidsersättningen icke finge utgå något rörligt tillägg med hänsyn till levnadskostnadernas ökning.

Såsom förhållandena utvecklats under krisåren synas emellertid bärande skäl tala för att det å övertidsersättningarna ifrågasatta tillägget *icke* beräknas efter en lägre procentsats än beträffande de normala löneförmånerna. Genomförande av likställighet härvidlag skulle tydligen innebära, att den genom lönetilläggen kraftigt rubbade relationen mellan nu utgående belopp för lön respektive för övertidsersättning skulle återställas till den ursprungligen gällande. En sådan åtgärd synes motiverad särskilt på den grund, att övertidsarbetet — vilket särskilt framhållits i den ovannämnda promemorian — inom vissa områden av statsförvaltningen starkt ökat i omfattning under rådande krisförhållanden. Denna form av tjänstgöring är sålunda icke längre en ren undantagsföreteelse utan måste i stor utsträckning tillgripas såsom en mer eller mindre regelmässigt förekommande förlängning av arbetet å ordinarie tjänstgöringstid. Detta överensstämmer i viss mån med de vanliga förhållandena inom vissa områden av det enskilda näringslivet. Under sådana omständigheter kan det icke anses skäligt, att de redan i sig förhållandevis låga ersättningsbeloppen för sådant arbete än

mer reduceras genom att å dem beräknas en kompensation för levnadskostnadsstegringen, som väsentligt understiger de å de normala avlöningarna utgående tilläggen. Åtminstone bör, som nämnts, kunna ställas det kravet, att proportionen mellan själva avlöningsbeloppen (utan tillägg) och motsvarande övertidsersättningsbelopp hålles oförändrad.

På sistnämnda ståndpunkt har allmänna lönenämndens majoritet ställt sig genom att föreslå, att tillägget å övertidsersättningen får utgå med samma procenttal, som gäller för rörligt tillägg och kristillägg, eller för närvarande 31 procent.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställles,

att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t

dels meddela föreskrifter om provisorisk höjning från och med den 1 januari 1944 med det procenttal, som gäller för rörligt tillägg och kristillägg, av den enligt civila avlöningsreglementet utgående övertidsersättningen,

dels ock medgiva överskridande under budgetåret 1943/44 av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter, från vilka övertidsersättning bestrides.

Stockholm den 27 oktober 1943.

Ruben Wagnsson.

Övertidsersättning enligt vissa kollektivavtal.

Parter	Övertidsersättning			Anmärkning
	å vardagar		å sön- och helg- dagar %	
	2 första tim. %	annan övertid %		
Sveriges Verkstadsförening %/ Svenska Metallindustriarb.-förb. Svenska Gjutareförbundet	25 ¹⁾	50	50-100 ²⁾	1) Lördagar 50. 2) För olika slag av arbete.
Sveriges Träindustriförbund. %/ Svenska Träindustriarb.-förb.	35	70	100	
Pappersmasseförbundet %/ Svenska Pappersind.-arb.-förb.	50	50	100	
Tidningarnas Arbetsgiv.-fören. %/ Svenska Typografförbundet	50	100	100	
Sveriges Kvarnyrkesförbund %/ Svenska Livsmedelsarbetareförb.	40	50	100	
Sveriges Bageriödkareförening %/ Svenska Livsmedelsarbetareförb.	50	50	75	
Sveriges Textilindustriförbund %/ Svenska Textilarbetareförb.	30 ³⁾	50	75	3) Även under rast.
Svenska Skofabrikantfören. %/ Svenska Sko- och läderind.-arb.- förb.	25	50	75	
Rörledningsfirmornas Riksförb. %/ Svenska Metallind.-arb.-förb.	50 ⁴⁾	75 ⁵⁾	100	4) Till kl. 21. 5) Kl. 21—ord. arbetstidens början.
Kommuner, anslutna till Städerna Förhandlingsorganisation %/ Svenska Kommunalarbetareförb.	50	100 ⁶⁾	100	6) Efter kl. 17 å lördagar; kl. 20-6 övr. dag.
Epa, Tempo m. fl. företag %/ Svenska Handelsarbetareförb.	40	40	75	Efter överens- kom. kan i stäl- let ledighet utgå med 1½ timme för varje arbetad timme.

Enligt indexavtalet utgår för varje arbetad timme (alltså även för övertidstimme), rörligt tillägg med 20,7 % på den *ordinarie* timlönen.

Till befattningshavare i *Stockholms stad* utgå enligt uppgift följande timersättning vid övertid (i kr):

Ordinarie kvinnliga anställda 3: — plus 20,7 % = 3: 62
Icke ordinarie » »
 med månadslön av 300 kr och däröver..... 2: 50 (ej indextillägg)
 » » » 200—299 kr 2: — (« «)